

Existence podle Patočky

Patočka užívá následujících formulací v úzké souvislosti s výkladem pojetí u Hegela a Kierkegaarda, ale nezůstává jen u jejich interpretace, nýbrž naznačuje dost zřetelně svůj myšlenkový záměr: existence je pohyb („bytost zůstává v nekonečném pohybu existence“, vyvolaný „nekonečnou tíhou ideje“, která „nikde nepřestává“.

„Bezprostřednost“ tak nikdy není a nemůže být „celkem“ („celek se nikdy nekryje definitivně se zjevující se bezprostředností“). Zdrojem tohoto pohybu je vztah, „poměr“ „k základu či smyslu existence“ – a Patočka neříká sice, jde-li hlavně o vztah existence k onomu „základu“, anebo naopak o vztah onoho základu k existenci. Ale protože existence sama je pohyb, nelze to dost dobře interpretovat tak, že se tento pohyb základně (původně) vztahuje k onomu „základu“ či „smyslu“, neboť i tento vztah (přesně toto vztahování) je nutno chápat jako aktivní pohyb – a kde bychom pak mohli hledat jeho zdroj? Takže zbývá pouze jedna možnost výkladu: původcem, zdrojem existence jakožto pohybu je onen „základ či smysl existence“, nikoli sama existence (jakožto pohyb). A tímto „základem či smyslem“ je zřejmě idea resp. její „tíha“. A celé toto pojetí je vlastně postaveno jako odchylka či vylepšení jak proti Hegelovi, tak proti Kierkegaardovi. Proti Kierkegaardovi především v tom, že existence v jeho pojetí „nikdy nevystupuje ze sféry reflexe“, takže je spíše oprávněn Hegel, jemuž existence „znamená ... zjev podstaty jakožto základu či důvodu“. Ale pro Hegela jde jen o „vnější projev vnitřního“, tedy o ideu, která se stává realitou. A Patočka tu zdůrazňuje jednak událostnost takové „realizace“, a tudíž také to, že žádná „zjevující se bezprostřednost“ není a nemůže být celým uskutečněním, celkem takového uskutečnění, a to tím méně, že jde o „nekonečný pohyb existence“. Nejde však o nic neuchopitelného, nýbrž „tento pohyb má býti prosvícen, vskutku zachycen“. A protože to vše píše Patočka v připomínce k tomu, že Karl Jaspers byl zbaven možnosti přednášet, je tu v pozadí navíc ještě distance k Jaspersovu pojetí neuchopitelnosti „objímajícího“. Kritika zpředměťňování však není zpochybněna, a protože cílem nadále zůstává „prosvícení“ a opravdové „zachycení“ pohybu existence (či existence jakožto pohybu), stačí udělat jen malý krok: kritické vidění (a posuzování) zpředměťňování je třeba aplikovat historicky na určitou tradici pojmového myšlení – a uvolnit tak prostor pro hledání možností pojmovosti jiného typu, která se onomu zpředměťňování buď vyhne nebo je zbaví oné výlučnosti a vadnosti.

(Písek, 140601-1.)